

NIKOLAI JAKOBSEN

KULTTUURI

Alvar ja Elissa Aallon suunnittelema Maison Louis Carré -asuintalo Ranskassa.

Axel Antas: Lost to Sight.

Kapwani Kiwanga: Burning of Cap Français, June 1793.

Kapwani Kiwanga: Lambi.

Aistien valtakunta

Kuvataide | Koskettamista tarkasteleva, suomalaisvoimin koottu näyttely on parhaillaan esillä Ranskassa Aaltojen suunnittelemissa Maison Louis Carréssa. Elokuussa se saapuu Helsingin juhlatuokille.

B KULTTUURI
TIEDE
MIELIPIDE
TÄNÄÄN

Tiede | Villieläinten laitton kauppa vain jatkuu ▶ B 8-9

Mielipide | Lautta ei korvaa Kruunusilta ▶ B 12

Pihla Hintikka

VOIKO katseella koskettaa? Sitä pohti taidenäyttely *When our eyes touch* Alvar ja Elissa Aallon suunnittelemassa Maison Louis Carré -asuintalossa Ranskassa.

Näyttely tarkastelee koskettamista ja kosketetuksi tulemistä ja kysyy, mitä tapahtuu, kun maskien taakse verhoutuneet katseemme kohtaavat.

Maison Louis Carrén aulassa katse kiinnittyy kolmeen valkoiseen valokuvaan. Niissä veistetyt sukupuuttoon kuolleet pikkulinnut seisovat ohkaisuilla jaloillaan veistoskäsiensä päällä. Kun kuvia katsoo tarpeeksi kauan, linnun kosketuksen voi jopa kuvitella tuntevansa omalla kämmenellään. Se on tarkoituskin.

Suomalaisen Axel Antasin teossarja *Lost to Sight* tutkii paitsi ihmisen luontosuhdetta myös kehollista empatiaa ja kosketuksen tärkeyttä.

WHEN OUR EYES TOUCH -näyttely avautui 22. toukokuuta Maison Louis Carréssa Bazoches-sur-Gyronnen kylässä tunnin ajomatkan päässä Pariisista ja jatkuu Suomen Ranskan instituutissa Pariisissa.

Näyttely kuuluu neljän suomalaisen kulttuuri-instituutin yhteiseen, aistien eri ulottuvuuksia käsittelevään *Aistit*-kokonaisuuteen, joka saapuu elokuussa Helsingin juhlatuokioille.

Teoksia on esillä porrastetusti Pariisissa, Lontoossa, Berliinissä ja Gentissä toukokuusta vuoden 2022 puoliväliin asti.

Näin kunnianhimoisia kulttuuri-instituuttien yhteisiä ponnistuksia ei tehdä usein.

Helsingissä suuri osa teoksista tulee nähtäville Taidehallissa, kulttuurikeskus Stoassa ja Tempeliahkion kirkon pihalla elokuun juhlatuokioilla.

JOUKOSSA on kotimaisten taiteilijoiden lisäksi kansainvälisiä tähtiä, kuten libanonilaisamerikkalainen runoilija, esseisti ja kuvataiteilija Etel Adnan, ranskalainen Turner-palkittu Laure Prouvost ja kanadalais-ranskalainen Kapwani Kiwanga, joka voitti viime vuonna Marcel Duchamp -palkinnon.

"Mukana on eri sukupolvien, uravaiheiden ja praktiikoiden taiteilijoita. Kansallisuuksien sijaan meille oli tärkeintä, miten teokset keskustelevat keskenään", sanoo kuvataiteilija Hans Rosenström Maison Louis Carréssa.

Rosenström tunnetaan aisteja tutkivista teoksistaan. Kun instituutit kutsuivat hänet näyttelytaiteilijaksi, Rosenström halusi tuoda mukaan myös muita. Hän astui kuraattorin saappaisiin ensimmäistä kertaa ja rakensi kokonaisuuden yhdessä kuraattori Satu Herralan kanssa, koreografi Satu Herralan kanssa. Kumpikaan heistä ei osannut arvata projektin alussa vuonna 2019, kuinka ajankohtainen asia kosketus olisi nyt.

"Pandemia osoitti kokemusellisesti sen, minkä tieteelliset tutkimukset ovat jo todenneet, että kosketus on emotionaalisesti keskeisin aisti. Aloin miettiä, että

jos ei voi koskea, voiko katseella ilmaista koskettamista. Jos ajattelen, että silmäni koskettavat katseen kohdetta, miten se vaikuttaa tapaan katsoa? Voiko se tuoda katseeseen lisää lämpöä, myötätuntoa ja lempeyttä?" Satu Herrala kiertoo.

KORVIIN kantautuu ensin linnunliverystä, sitten voihkaisuja. On käveltävä aulasta makuuhuoneeseen nähdäkseen äänen lähteen. Sängynpäätyyn seinällä on hei-

jastettu Laure Prouvostin videoinstallaatio *Swallow*, jota voi katsoa myös kahden huoneeseen kuuluvan peilin kautta.

Teoksessa naiset kylpevät joesa ja lipovat jäätelöä, hunaja valuu kypsien viikunoiden päälle ja välillä suu hengittää voihkaisten sisään. On vaikea kuvitella teokselle intiimimpää esityspaikkaa kuin tämä 1950-luvulla rakennettu yksityistalon makuuhuone.

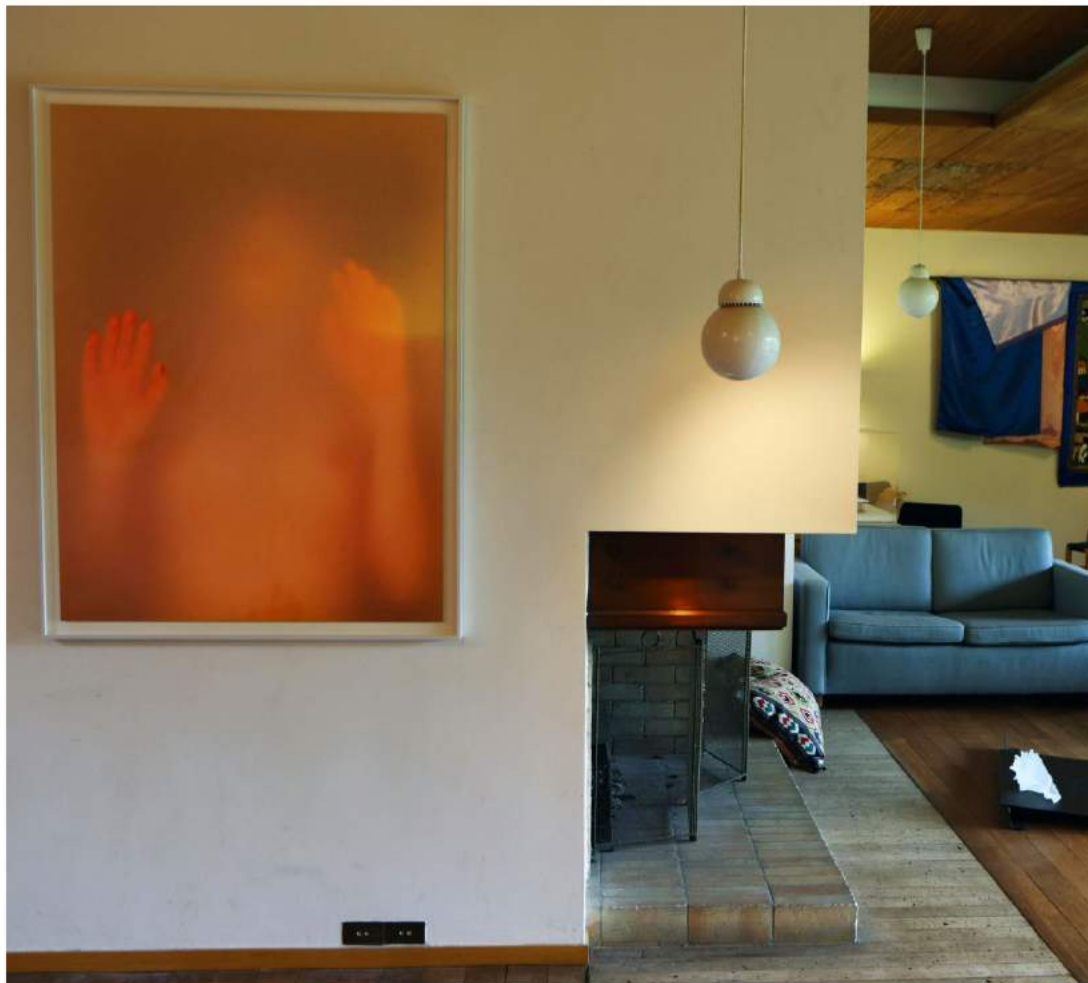
Sama käy mielessä toisessa makuuhuoneessa. Ikkunasta näkyy

metsää ja seinillä roikkuu Terike Haapojan *Gravitation*-sarjan omakuvia. Ne kutsuvat katsomaan halua ja haavoittuvaisuutta kaikessa paljauudessaan. Kylpyhuoneesta ja saunan lauteilta taas löytyy tanssitaiteilijoiden videotaidetta.

Maija Mustosen ja Anna Maria Häkkinen liikuttavissa teoksissa *Treat 1* ja *Treat 2* kosketuksesta on tehty seremonia. Niissä hierotaan ja kellutaan, hoidetaan koskettamalla ja suostutaan toisen

koskettamaksi. Helsingissä taiteilijoiden on tarkoitus tehdä performansseja myös livenä yleisölle, jos koronatilanne sen sallii.

OLOHUONEESTA aukeaa näkymät vehreälle pihalle, ja Aalto-malja lepää pöydällä Axel Antasin pronssisen lintuveistoksen vieressä. Peräseinällä on yksi näyttelyn vetonauloista, poliittisia valthierarkioita purkavan ranskalaiskanadalaisen taiteilijan Kapwani Kiwangan *Nations*-sar-

Seinällä Terike Haapojan *Gravitation*-sarjan omakuva, lattialla ja seinällä Kapwani Kiwangan teokset *Burning of Cap Français, June 1793* sekä *Lambi*.

Kuraattorit Satu Herrala ja Hans Rosenström Maison Louis Carré -talon ruokailuhuoneessa.

Maison Louis Carrén johtaja, taidehistorioitsija Ásdís Ólafsdóttir.

Toimitussihteeri Mikko-Pekka Heikkinen, editointi Suvi Ahola ja Leena Pallari, kuvatoimittaja Juha Rouvinen, ulkoasu Anne Hopsu ja Kerttu Kiviluoto

NIKOLAI JAKOSEN

jan teos *Burning of Cap Français, June 1793*.

Se on tehty maalatusta teräksestä, kankaista, brodeerauksista, helmistä, paljeteista ja hapsuista ja muistuttaa voodooon harjoittamisen merkityksestä Haitin vallankumouksessa.

Teos kuvaa, miten kehot ja seremonioissa käytetyt liput tuovat näkymättömiä voimia näkyviksi ja saavat aikaan yhteiskunnallisia muutoksia.

Lattialla takan edessä on Kiwangan toinen teos *Lambi*, yhtä aikaa hauras ja kova siipikotiloveistos, joka on muunnettu lasiksi kuumentamalla haitilaisista hiekkää. Siipikotilo symboloi Haitissa orjien vapautumista, ja sitä käytetään instrumenttina, jolla kutsutaan ihmisiä koolle.

YHDESTÄ oviaukosta pilkistää kirjasto huone, jonka viereisellä seinällä roikkuu Laurent Millet'n lähes hiilitöitä muistuttavia valokuvia ja niitä vastapäätä vielä yksi Haapojan omakuva. Vierashuoneessa pitää osata istua nojatuvoin, jotta Hans Rosenströmin ääniteos *A House Divided* käynnistyy kahdesta kaiuttimesta tuolin molemmin puolin.

Sitten voi antautua taiteilijan yhdessä hypnoterapeutti Charles Montagun kanssa kirjoitta-

malle ääni-installaatiolle, joka tutkii äänen, puhumisen ja kuuntelemisen kehollisia prosesseja.

Näyttelyn yksi merkittävimmistä teoksista löytyy ruokailutilasta. Katosta riippuu Aallon kultakellolampuja, ja seinällä roikkuu taiteilija Simone Fattalin seitsemän laavakivistä veistettyä laattaa.

Niihin on kirjoitettu taiteilija Etel Adnanin vuonna 1971 kirjoittama kaunis runo *Five Senses for One Death. A poem in seven pieces*, jossa silmät, kehot ja aistit sekoittuvat, limittyvät ja kulkevat toistensa läpi. Yhteistyöteos on esillä ensimmäistä kertaa yleisölle, ja sen koskettavaan seuraan kannattaa jäädä toviksi.

KORKEATAISOISEN teoskatraan lisäksi myös Maison Louis Carré on yksi näyttelyn kohokohdista. On kierrettävä keskellä vehreää luontoa sijaitsevan valkoisen, kulumikkaan talon ympäri, jotta näkee kaikki sen graafiset muodot, takapihan portaat ja uima-altaan pukuhuoneineen.

Sisätiloissa puu hallitsee materiaalina, ja kalusteet ovat alkuperäisiä. Ainoaastaan puutarha ei ole enää entisellään. Vuodesta 1996 historiallisesti merkittäväksi suojelukohteeksi luokiteltu rakennus oli aikoinaan ranskalaisen galleristi Louis Carrén ja hänen vaimonsa Olgan koti ja ainoa talo, jonka Alvar Aalto on suunnitellut Ranskaan.

Viimeiset viisiitoista vuotta siitä on pitänyt huolta Association Alvar Aalto en France -yhdistys ja vuodesta 2014 talon johtaja, taidehistorioitsija **Åsdis Ólafsdóttir** on järjestänyt siellä näyttelyitä.

Kolmesta vuosittaisesta näyttelystä yksi on aina suomalainen, ja tilan luonteesta pidetään kiinni: seiniltä ei löydy teoslaatoja ja työt on ripustettu Aallon arkkitehtuurin ja designin mukaan kuin pääsisi keräilijän kotiin katsomaan yksityiskokoomaa.

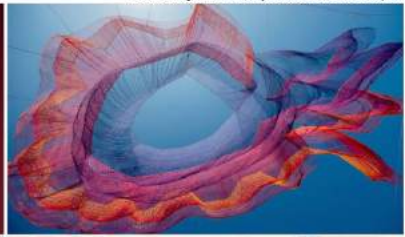
Lisää on luvassa. Lontoossa kannattaa hakeutua ilta-yhdeksältä King's Crossin Pancras Square -aukiolle 22. kesäkuuta asti. Joka ilta kahdeksasta kaiuttimesta kuuluu Hans Rosenströmin ja Kalle Nion uusi ääni-installaatio *Weaving, yearning*, joka on luotu yhdessä muusikko **Aino Vennan** kanssa.

Sen voi kokea myös elokuussa Helsingissä, kun se asettuu matkalle Taidehallilta Tempelikaution kirkolle.

Ranskassa *Aistit*-kokonaisuus jatkuu Suomen Ranskan instituutissa Pariisissa, jossa on heinäkuussa esillä Dafna Maimonin uusi videoinstallaatio *Leaky Teeth*. Berliinissä taas nähdään uutta videotaidetta Terike Haapojalta, ja Gentissa esitellään ensi vuoden alussa Kid Kokon tilausteos *Disappearing*.

KAIKKI UUDET teokset ovat esillä elokuussa Helsingissä, jonne *Aistit*-kokonaisuudesta rakennetaan oma näyttely.

Sen tarjoamalle aisteille antautumiselle ei ole pitkään aikaan ollut näin paljon tilausta.

HELSINGIN JUHLAVIIKOT JA AKSELI VALMUNEN / HS

Ylhäällä Brian Eno ja Helsingin biennaalin Senaatintorille tuoma Janet Echelmanin 1.78 -verkkoveistos. Alarivissä Wonderfeel-festivaaliteltilta Hollannista ja Juhlaviikkojen taiteellinen johtaja Marko Ahtisaari.

Helsingin juhlaviikot luottaa rokotuksiin

Festivaalit | Kohokohtia ovat Brian Enon musiikki ja kolmen telian juhla-alue Tokoinrannassa.

Vesa Sirén HS

HELSINKI saa Juhlaviikkonsa eläytyksensä pandemiasta huolimatta, ja tärppeihin kuuluvat esimerkiksi Brian Eno -kokonaisuus sekä klassinen Wonderfeel-ulkomaifestivaali Tokoinrannassa Huvila-teltassa ja kahden muun telttakatoksen alla.

”Luotamme rokotuksiin. Elokun puolivälissä puolet Helsingin aikuisväestöstä on täysin rokotettu ja kaikilla muilla on ensimmäinen rokotus jo takana”, sanoo Juhlaviikkojen taiteellinen johtaja Marko Ahtisaari.

Lipunmyynti alkaa kuitenkin varovaisesti, sillä loppukesän rajoituksista ei voi vielä tietää.

”Luotamme rajoitusten järjestyksen. Musiikkitalon konsertteihin myymme toistaiseksi runsaat neljäsatä paikkaa.”

Se on noin neljännes paikoista. Uutta on, että turvavälein erotetaan paitsi yksittäiset paikat, myös kahden vierekkäisen paikan tiloja.

”Näin ihmiset, jotka ovat muutenkin samassa kuplassa, voivat istua vierekkäin”, Ahtisaari kertoo.

Huvilaan myydään aluksi korkeintaan puolet paikoista. ”Se on hyvin tuuletettu ulkoilmatila”, hän muistuttaa.

Jos pandemia laantuu odotetusti rokotusten edetessä ja rajoitukset sen sallivat, katsomoiden täyttöastetta nostetaan myöhemmin.

Konsertit järjestetään ilman väliaikaa kontaktien vähentämiseksi pandemian aikana.

BRIAN ENO nousi maailmanmaineeseen Roxy Music -yhtyeessä sekä David Bowien, Talking Heads -yhtyeen ja U2:n tuottajana. Soolourallaan hänestä tuli myös ambient-musiikin pioneeri.

Eno-kokonaisuuden avaa Helsingin kaupunginorkesteri, joka esittää Philip Glassin *Heroes*-sinfonian 19. elokuuta. Sinfonia perustuu Enon tuottamaan ja osin yhdessä David Bowien kirjoittamaan Bowien *Heroes*-levyyn.

Brian Eno -teemaan kuuluu Brianin veljen Roger Enon pianokonsertti Camerata-salissa *Heroes*-sinfonian jälkeen. Roger ja Brian julkaisivat viime vuonna *Mixing Colours* -ambient-levyn.

Eno-teemassa on myös soivia näyttelyitä, jotka ovat avoimena Juhlaviikkojen alusta loppuun. Musiikkitalon Black Box -tilaan viritetään *77 Million Paintings* -teos, jossa Enon luoma algoritmi muuttaa teoksen musiikkia ja valo-installaatiota ”generatiivisesti” ja loputtomasti. Vajaa tunnin mittainen *The Ship* -teos Musiikkitalon Paavo-salissa peittää Titanicin uppoamisen tunnelmia installaatioversiona.

Nina Stemme vierailee HKO:n solistina.

Enon *Thursday Afternoon* sol Musiikkitalon lämpiössä luoppina aamusta iltaan paitsi konserttien aikana. Teoksella on Marko Ahtisaarelle erityinen merkitys.

”Sitä teosta olen kuunnellut eniten opiskeluvuosistani lähtien. Annoin teoksen taannoin lahjaksi äidilleni (Eeva Ahtisaari) ja hänkin kuuntelee sitä usein rauhoittavana ja miellyttävänä

musiikkina. Tämän teoksen hän otti mukaan myös sairaalaan sairastuttuaan koronavirukseen. Musiikki toi hänelle toivoa pitkän toipumisprosessin aikana.”

Enon ambient-teos *Reflection* esitetään Kansalaistorille avautuvalla Musiikkitalon mediaseinällä kerran vuorokaudessa, näillä näkymin alkuvuodesta.

KLASSISEN musiikin ulkoilmafestivaali Wonderfeel on Hollannista tuotu konsepti. Huvilateltan kupeeseen Tokoinrantaan nousee kaksi muuta telttakatosta ja Wonderfeel pidetään näissä kolmessa esitystilassa.

Kolmen päivän viikonloppufestivaali pidetään 20.–22. elokuuta ja sen kuratoivat Eriikka Maalismaa, Minna Pensola, Antti Tikkanen ja Heta Aho.

Wonderfeelin esiintyjiin kuuluvat Pekka Kuusiston johtama Radion sinfoniaorkesteri, Philip Glassia soittava islantilaispianisti Vikingur Ólafsson, jolla on resitaali toisella ohjelmistolla myös Musiikkitalossa, Vernerin Pohjola ja Mika Kallio sekä Diamanda Dramm.

Päivä- tai viikonloppulipuilla saa festivaalirannekkeen, jonka kanssa voi poistua ja palata päivän aikana vapaasti Tokoinrannan festivaalialueelta, joskin ruoka- ja juomapalvelut saa myös festivaalialueelta. Festivaalipäivät ovat varsin pitkiä, perjantaina aloitetaan kello 16 ja viikonloppuna kello 14.

Tähtisopraano Nina Stemme vierailee HKO:n solistina. Suurta orkesterivierailua ei ole, mutta juhilla vierailee kamariorkesteri, joissa on Wienin ja Berliinin filharmonikkojen sekä Concertgebouw-orkesterin musikoita. Huvilassa kuullaan esimerkiksi J. Karjalaisista ja Lasten laulavat tiedekysymykset -konsertti.

► <https://fi.kulttuuri.fi> Lisää vinkkejä Helsingin juhlaviikoille. Ohjelmisto: helsinki.fi